

Zpráva o posuzování projektů útvarem Hlavního architekta eGovernmentu za rok 2021

**Odbor Hlavního architekta eGovernmentu
Ministerstvo vnitra**

Praha 24. března 2022

OBSAH

1	Úvod a manažerské shrnutí.....	3
2	Poslání a působnost OHA	5
2.1	Posuzované projekty	6
2.2	Typy žádostí o stanovisko	7
2.3	Počet a struktura žádostí o stanovisko	8
3	Počet žádostí a personální otázky	10
3.1	Nejčastěji napravené nedostatky	11
3.2	Přínosy posuzování projektů OHA.....	18
3.3	Školení a osvěta.....	19
3.4	Informační koncepce České republiky	19
3.5	Usnesení vlády č. 86/2020 ve vazbě na informování vlády.....	20
4	Rozvoj a nové povinnosti v oblasti architektury úřadu	21
5	Závěr.....	22

1 ÚVOD A MANAŽERSKÉ SHRUTÍ

Odbor Hlavního architekta eGovernmentu Ministerstva vnitra (dále také „OHA“) je útvar s nadresortní působností, pověřený koordinací rozvoje eGovernmentu ve veřejné správě a architektonických řešení centrálních sdílených služeb eGovernmentu. Pro účely svého poslání provádí, na základě **usnesení vlády č. 86 ze dne 27. ledna 2020** a **zákona č. 365/2000 Sb.**, o informačních systémech veřejné správy, **kontrolu a schvalování významných projektů týkající se informačních a komunikačních technologií** (dále jen „ICT“) a to jak ve fázi projektových záměrů, tak i kontroly před spuštěním digitálních služeb informačního systému. OHA dále poskytuje konzultace, podporu a expertní služby ostatním subjektům veřejné správy, **řídí rozvoj sdílených služeb** eGovernmentu, koordinuje budování a rozvoj architektury výkonu služeb veřejné správy a její ICT podpory v orgánech veřejné moci a **stanovuje postupy, principy a standardy pro oblast ICT**. Všechny uvedené činnosti zajišťuje celkem 38 zaměstnanců, z toho 27 kmenových zaměstnanců odboru a 11 externích expertů.

Ve vztahu ke kompetenci schvalování výdajů souvisejících s ICT bylo **za rok 2021** na OHA zpracováváno celkem **162 žádostí v celkové hodnotě 14,0 miliard Kč¹**. Souhlasně bylo posouzeno celkem 139 žádostí v celkové hodnotě 12,4 miliard Kč. Ke dvěma žádostem nebylo vydáno stanovisko, neboť se u nich v průběhu posuzování zjistila skutečnost zabraňující vydání stanoviska, u 5 žádostí došlo k jejich zpětvzetí žadatelem. U zbylých 16 žádostí nebylo do konce roku 2021 procesně rozhodnuto, neboť se nacházely stále v procesu doplňování a úprav žadatelem.

Nedostatky vyžadující součinnost žadatele byly odhaleny u 121 žádostí, což představuje 75 % všech žádostí za rok 2021. **Významné nedostatky** pak byly odhaleny **v 59 případech**, přičemž součet expertních odhadů finančního ocenění, které **OHA odhalením těchto nedostatků ušetřil žadatelům**, dosáhl částky **1,6 miliardy Kč**. U všech žádostí obsahujících nedostatky použil OHA procesní postup **pozastavení procesu schvalování žádosti** a vyžádání jejich **odstranění**. Uvedeným postupem OHA dosáhl změny v předmětu projektu tak, aby byl v souladu s Národním architektonickým plánem a **nebylo** nutné žádnou z žádostí **zamítnout** a zabránit tak realizaci projektu. Samotnému **posuzování ICT projektů** se v roce 2021 věnovalo dle své odborné specializace celkem všech 38 **pracovníků, kteří ale využívali i dílčích konzultací s dalšími externími experty**.

V žádostech o stanovisko OHA v roce 2021 byly nejčastěji identifikovanými a dále řešenými následující nedostatky:

- **opomenutí využití** centrálně poskytovaných sdílených systémů pro **správu identit**, a to jak občanů (elidentita.cz), tak úředníků (JIP/KAAS),
- **nedostatečně zohlednění kontextu projektu, tj. zejména nezahrnutí napojení** na relevantní lokální či centrální informační systémy a nezohlednění až absence vazeb jak na koncepci rozvoje ISVS spravovaných daným úřadem, tak i na Informační koncepci České republiky,
- opomenutí **publikace dat agendy** prostřednictvím tzv. referenčního rozhraní v rámci propojeného datového fondu tak, aby data mohla být čerpána ve prospěch subjektu údajů (například pro jejich zobrazení na Portálu občana) ale také pro další agendy, dle zásady „data only once“ – data má stát od občana chtít jen jednou,

¹ Všechny finanční částky v této výroční zprávě, pokud není uvedeno jinak, jsou uváděny bez DPH.

- **nepředcházení** obtížně odstranitelné **závislosti na konkrétním dodavateli (tzv. vendor lock-in efekt)**,
- **nezhlednění legislativních požadavků jiných právních předpisů**, případně národních či mezinárodních **standardů**.

Po významných legislativních změnách z roku 2020, které znamenaly **změny zvýšeného rozsahu schvalování** ve smyslu většího **okruhu dotčených organizací**, které jsou povinny žádat o stanovisko OHA, byl rok 2021 v tomto ohledu stabilnější, což se kladně projevilo na zvýšení znalostí jednotlivých žadatelů, a to nejen v části procesní, ale zejména v části odborné – věcné, které těží ze standardizačního úsilí OHA.

V rámci posuzování jednotlivých žádostí dále dochází setrvalému propojování předkládaných záměrů na hlavní a dílčí **cíle programu Digitální Česko**. V této oblasti strategického řízení jsou, na základě užití manažerského přístupu podnikové architektury, průběžně aktualizovány formuláře a jejich údaje, potřebné pro získání souhlasného stanoviska tak, aby žadatelé byli systematicky vedeni k souladu s Informační koncepcí České republiky i k souladu s jednotlivými cíli programu Digitální Česko.

Významné pozitivní změny v digitalizaci veřejné správy jsou stimulovány průběžně aktualizovanými, pro veřejnou správu závaznými, doprovodnými dokumenty k Informační koncepci ČR. Jmenovitě **Národního architektonického plánu (NAP)**, **Národního architektonického rámce (NAR)**, **Metod řízení ICT (MŘICT)** a **Slovníku eGovernmentu (SeG)**, kde jejich úprava je řešena v rámci dialogů při Pracovní skupině pro architekturu a řízení ICT RVIS.

Kromě samotného posuzování a schvalování žádostí poskytovali pracovníci OHA také **odborné konzultace, workshopy a školení**. Dále sdíleli informace o změnách, plynoucích zejména ze zákona o právu na digitální služby, zákona o informačních systémech veřejné správy, zákona o základních registrech, včetně průřezových právních aktů, jako je tzv. DEPO (zákon, kterým se mění některé zákony v souvislosti s další elektronizací postupů orgánů veřejné moci).

Probíhal také zvýšený počet odborných konzultací, v souvislosti s využíváním elektronické identifikace a **prostředků elektronické identity klientů veřejné správy** pro účely portálových řešení, které dnes doplňují základní paradigma ISVS, vystavených původně pouze pro obsluhu klientů „přepážkovým“ způsobem, případně pouze podatelnou. V souvislosti s tím vypracoval OHA **odbornou metodiku pro používání elektronických identifikátorů** ve veřejné správě, která se následně stala výchozím materiálem pro zákonem již mnoho let předvídaný **útlum využití rodného čísla**. Pracovníci odboru dále organizačně a administrativně zajišťovali fungování Výboru pro architekturu v rámci Rady vlády pro informační společnost (RVIS) a významným způsobem také zesílila spolupráce s architekty v jednotlivých organizačních složkách státu i úřadech samosprávných celků v území.

2 POSLÁNÍ A PŮSOBNOST OHA

Posláním a hlavními činnostmi OHA jsou:

- i. Stanovování architektonických a dalších standardů pro digitalizaci veřejné správy a podporu zvyšování digitálních schopností jednotlivých orgánů veřejné správy prostřednictvím vyhledávání a sdílení osvědčené praxe.
- ii. Řízení rozvoje sdílených služeb eGovernmentu a jejich efektivního využívání.
- iii. Koordinace tvorby, sladování a realizace architektury na národní úrovni a soulad architektur na nižších úrovních.
- iv. Tvorba metodických a koncepčních dokumentů, jako je Národní architektonický plán ČR, Národní architektonický rámec, Slovník eGovernmentu a Metody řízení ICT.
- v. Působení centra digitálních expertíz včetně podpory objevování nových postupů a rozvojových záměrů.
- vi. Připomínkování nové legislativy na soulad s digitálními požadavky a vizí veřejné správy v souladu se zásadami digitálně přívětivé legislativy a Informační koncepcí ČR resp. dalšími strategickými dokumenty.
- vii. Řízení, podpora a koordinace oblasti Otevřených dat, vykonávaná Národním koordinátorem otevřených dat, který působí jako součást týmu OHA.
- viii. Organizační a odborné vedení Pracovního výboru pro architekturu v rámci Rady vlády pro informační společnost (RVIS). Členy Pracovního výboru jsou odborní zástupci jednotlivých resortů, Asociace krajů a Svazu měst a obcí. Pracovní výbor je hlavní platformou pro sdílení architektonických znalostí a zkušeností v oblasti elektronizace veřejné správy.
- ix. Posuzování a schvalování významných ICT projektů a jejich záměrů veřejné správy před jejich realizací, zahrnující jejich kontrolu a případnou komunikaci se žadateli směřující k modifikaci projektů ve fázi před vypsáním veřejné zakázky.
- x. Koordinační a poradenská činnost a soustavná práce s architekty na jednotlivých úřadech.
- xi. Spolupráce koncepčních dokumentů jako je program Digitální Česko a jeho části.
- xii. Účast v projektových a pracovních týmech ICT projektů MV a v pracovních orgánech RVIS a RVVS.

Účelnost existence centrální autority pro koordinaci a řízení elektronizace veřejné správy a architektury potvrzují vedle tuzemských také zahraniční zkušenosti. Všechny země s vysokou úrovní vyspělosti eGovernmentu mají obdobnou jednotku řízení, bez ohledu na její konkrétní organizační zařazení.

V Evropě fungují modely od samostatné agentury podřízené ministerskému předsedovi či některému z ministrů, přes vybraný útvar na některém z významných ministerstev (nejčastěji vnitra nebo financí), až po existenci samostatného ministerstva nebo úřadu pro informační technologie a komunikace.

S ohledem na věcnou gesci se architekti OHA aktivně podílí na činnosti projektových týmů vytvářejících projektové záměry a architekturu navrhovaných řešení, na aktualizaci republikové legislativy v oblasti ICT jako připomínkovací místo, ale i jako tvůrci řady těchto dokumentů, aktuálně např.: Vyhlášky č. 529/2006 a č. 530/2006, Usnesení vlády č. 624/2001, řady dalších metodických dokumentů (Informační koncepce ČR včetně jejich následných dokumentů), které jsou využívány pro posuzování projektů. Významná pro zpracování a

posuzování žádostí je i osvětová, vzdělávací a publikační činnost pracovníků OHA – například komplexní správa obsahu webu: archi.gov.cz.

Tato výroční zpráva se zaměřuje, dle příslušného usnesení vlády č. 889 z 2. listopadu 2015, především na výsledky a efekty jedné z hlavních činností OHA, tedy na posuzování a schvalování ICT projektů veřejné správy s tím, že v jednotlivých kapitolách jsou zmíněny i další činnosti OHA, pokud s posuzováním projektů souvisejí.

Z celkového pohledu je činnost OHA zaměřena především na metodické a koordinační usměrňování a standardizaci, posuzování projektů je až samotným či reálným výstupem jeho činnosti. Při posuzování ICT projektů dochází zejména ke kontrole efektivity a souladu (konzistence) projektu s ostatními připravovanými ICT projekty veřejné správy, hodnoceno je správné a přiměřené využívání vlastních ICT aktiv úřadu, vybudovaných sdílených služeb veřejné správy a strategických ICT projektů eGovernmentu (například: Portál občana, NIA, JIP/KAAS, CzechPoint, Datové schránky nebo eGovernment Cloud) i alternativ outsourcingu některých služeb při zachování požadované úrovně kybernetické bezpečnosti. V neposlední řadě OHA přihlíží také k otázkám tzv. 3E, tedy k účelnosti, účinnosti a hospodárnosti. Obecně se pro popis aktivit vykonávaných při posuzování ICT projektů využívá slovního spojení *Kontrola a dosažení souladu s Národním architektonickým plánem ČR*.

Jak je vykládán pojem eGovernment v praxi?

eGovernment či Digitální Government je digitální veřejná správa, která předpokládá používání digitálních technologií jakožto integrované části strategií modernizace vlád k vytvoření veřejné hodnoty. Opírá se o ekosystém digitálního státu složený z vládních aktérů, nevládních organizací, podniků, sdružení občanů a jednotlivců, kteří podporují tvorbu dat, služeb a obsahu prostřednictvím interakcí s vládou.

2.1 Posuzované projekty

Činnost posuzování a schvalování významných ICT projektů veřejné správy je členěna podle titulu, z něhož vyplývá povinnost získat před zahájením projektu souhlasné stanovisko OHA. Časté jsou ale i případy, kdy projekt musí získat souhlasné stanovisko na základě více titulů současně. Pro zjednodušení administrativy je pro tyto účely využíváno tzv. sloučené řízení, kdy je k projektu podána jen jedna žádost (předložení projektu), na jejímž základě je vydáno svodné stanovisko vyjadřující se ke splnění podmínek podle všech relevantních titulů a jejich požadavků.

Za období 2021 byly posuzovány projekty na základě dvou titulů:

- a) **Titul usnesení vlády – Usnesení vlády č. 86 ze dne 27. ledna 2020**, které uložilo členům vlády a vedoucím ostatních ústředních správních úřadů **informovat vládu o záměrech učinit výdaj v oblasti digitalizace nebo ICT**, jestliže tento výdaj je určen na pořízení či technické zhodnocení **určeného informačního systému** u veřejné správy, anebo jde o výdaj s takovým informačním systémem související (například výdaj na technické a programové prostředky včetně prvků síťové infrastruktury). Definice tzv. určeného informačního systému veřejné správy je součástí zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy.
- b) **Titul zákona – Návrhy dokumentací programů, investiční záměry akcí a projekty určených informačních systémů veřejné správy určených k výkonu státní správy na základě zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy**. OHA posuzuje nejen

projektové záměry v oblasti informačních a komunikačních technologií **státních orgánů**, ale i projektové záměry **orgánů územních samosprávných celků**.

2.2 Typy žádostí o stanovisko

Projekty a záměry, předkládané na základě povinností vyjmenovaných v kapitole 0 zahrnují velmi široké spektrum projektů od dodávek zboží, nákupu služeb až po budování a provoz komplexních informačních systémů. Pro usnadnění zpracování žádosti o souhlas OHA byly žádosti podle jejich obsahu rozděleny do tří níže uvedených základních skupin:

- žádosti o souhlasné stanovisko s nákupem, rozvojem a údržbou nových informačních systémů, respektive s vybudováním IT podpory nějaké nové nebo významně pozměněné agendy či služby veřejné správy – pro tuto žádost byl vytvořen **formulář A**,
- žádosti o souhlasné stanovisko s uzavřením smluv rámcové povahy na podporu a rozvoj, kdy konkrétní plnění se objednává následně na základě schváleného finančního rámce, avšak v době uzavírání smlouvy rámcové povahy není ještě známo, zda a jaké konkrétní plnění bude poptáváno – pro tuto žádost byl vytvořen **formulář B**,
- žádosti o souhlasné stanovisko v případech, kdy záměrem je pořídit typizovaný komoditní ICT produkt (HW, SW nebo službu) – pro tuto žádost byl vytvořen **formulář C**.

Aplikační praxe ukázala potřebu formulář typu **B dále vnitřně specifikovat**, což OHA reflektoval zavedením tří druhů formuláře typu B:

- Formulář **B1** – Žádost o stanovisko OHA k záměru projektu (jde v podstatě o registraci rámcové smlouvy při známém objemu finančních prostředků a většinou jen obecně formulovanému účelu/obsahu smlouvy).
- Formulář **B2** – Žádost o stanovisko OHA ke každé dílčí změně řešení, která je architektonicky významná a která se děje v rámci záměru B1.
- Formulář **B3** – Žádost o stanovisko OHA k plánované cílové architektuře, která v sobě zohledňuje i všechny dílčí žádosti B2.

Podáním žádosti o stanovisko OHA prostřednictvím formuláře typu B1 se žadatel automaticky zavazuje podat žádost B2 pro každou architektonicky významnou změnu a také podat formulář B3, a to podle příslušné domluvy, typicky nejpozději do jednoho roku, či dvou let v případě složité žádosti, jako žádost o posouzení celkové architektury předmětného řešení. Formulář B3 reflektuje **častou realitu ICT projektů, kdy jejich technickou dokumentací nedisponuje sám žadatel**, ale pouze jeho dodavatelé. V tom případě je třeba ponechat žadateli dostatečný čas na získání know-how, jeho zpracování a dodání potřebných informací pro posouzení ze strany OHA.

V souvislosti s novelou zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů byl předmětný zákon doplněn o § 5, odst. 2, písm. c), který ukládá žadateli povinnost předložit OHA před zahájením poskytování služby ISVS k posouzení (k tzv. kolaudačnímu rozhodnutí) provozní dokumentaci předmětného systému, zda tento splňuje požadavky právních předpisů, informační koncepce České republiky a zda jeho realizace je v souladu s žádostí podanou jako podklad k souhlasnému stanovisku. V roce 2020 evidoval OHA 3 žádosti o posouzení provozní dokumentace, které jsou v souvislosti s rozsahem předložené dokumentace a složitosti posuzování dlouhodobě ve stavu hodnocení.

Podstatný vliv na průběh posuzování má, kromě výše uvedených titulů, též usnesení vlády č. 343/D ze dne 6. května 2015 a na něj navazující pracovní dohoda ze dne 11. prosince 2015 mezi OHA, bezpečnostními sbory a zpravodajskými službami. Na jejich základě jsou žádosti

o stanovisko OHA typu A, B a IROP předávány k vyjádření šesti sborům a službám z bezpečnostní oblasti, které mají možnost vznášet k projektům vlastní připomínky z titulu zabezpečování jejich zákonných úkolů. Těmito bezpečnostními sbory a zpravodajskými službami v abecedním pořadí jsou:

- Bezpečnostní informační služba,
- Bezpečnostní odbor Ministerstva vnitra,
- Generální inspekce bezpečnostních sborů,
- Úřad pro zahraniční styky a informace,
- Útvar speciálních činností služby kriminální policie a vyšetřování,
- Vojenské zpravodajství při Ministerstvu obrany.

Bezpečnostní sbory a zpravodajské služby své vyjádření k jednotlivým projektům zasílají OHA v termínu do 20 kalendářních dnů od obdržení iniciální žádosti od OHA, přičemž za rok 2021 možnosti vznést připomínky využily výše uvedené subjekty u 58 žádostí, tedy přibližně u každé čtvrté.

2.3 Počet a struktura žádostí o stanovisko

Celkový počet žádostí, které OHA za rok 2021 zpracovával, byl **162**. Tento počet zahrnuje veškeré přijaté žádosti v roce 2021, žádosti pokračující z předešlých let, včetně těch, které byly následně staženy či ke kterým nebylo vydáno stanovisko, případně skončily jiným stavem.

K 139 žádostem bylo vydáno stanovisko, 5 žádostí bylo žadatelem vzato zpět (byly staženy) ještě před vydáním stanoviska. Ke dvěma žádostem OHA stanovisko nevydal, neboť se u nich během posuzování zjistila skutečnost zabraňující vydání stanoviska. 16 žádostí zůstalo v procesu posuzování i přes konec roku 2021.

V roce 2021 pokračoval proces posuzování u **28** žádostí, které byly podány v roce 2020, z nichž k **26** žádostem bylo vydáno souhlasné stanovisko. Zbývající **2** projekty byly stále v procesu posuzování, neboť předkladatel nedoplnil žádost podle požadavků OHA tak, aby mohlo být vydáno stanovisko.

Celkový počet žádostí, ke kterým bylo v roce 2021 vydáno stanovisko, bylo **139** a jejich souhrnná hodnota byla **cca 12,4 miliard Kč**. Z této statistiky je však nutné odečíst žádosti typu B2 a B3, jejichž hodnota je již obsažena v žádosti typu B1, která zastřešuje celý finanční rámec. Takto očištěná statistika čítá **106** žádostí o hodnotě **cca 11,9 miliard Kč**.

V celkovém počtu zpracovávaných žádostí se jedná zhruba o jednu přijatou žádost každý druhý pracovní den s průměrnou hodnotou přibližně 86,7 milionů Kč

Tabulka 1: Počet a finanční objem žádostí dle typu v meziročním srovnání let 2020 a 2021

Typ žádosti	Počet žádostí		Finanční objem (Kč)	
	2020	2021	2020	2021
IROP – jen studie proveditelnosti	5	0	0*	0*
IROP + A	3	0	0*	0*
A – univerzální	19	90	8 715 229 626	6 491 230 914
B1 – rámec	19	58	5 756 379 214	5 758 150 605
B2 – prováděcí	17	28	953 669 258**	408 492 062**
B3 – přehled architektury	30	24	0**	150 000 000**
C – komodita	39	41	3 260 919 115	1 185 483 945
Ostatní***	-	1	-	0
Celkový součet	242	162	17 732 527 955	13 491 200 304

* Jedná se pouze o částky projektů, kdy se navyšovala či jinak měnila hodnota projektu.

** Hodnoty formulářů typu B2 jsou již obsaženy v rámci schváleného rámce typu B1 a hodnoty formulářů typu B3 nejsou předmětem schválení v původním slova smyslu, jde jen o konstatování 5letých nákladů TCO funkčního celku.

*** Zahnuje takové žádosti, kdy prozatím nebylo s jistotou určeno, o jaký typ žádosti se jedná či jde o žádosti o stanovisko, které jsou podané dobrovolně.

Tabulka 2: Počet žádostí podle výsledku posouzení za rok 2020 a 2021

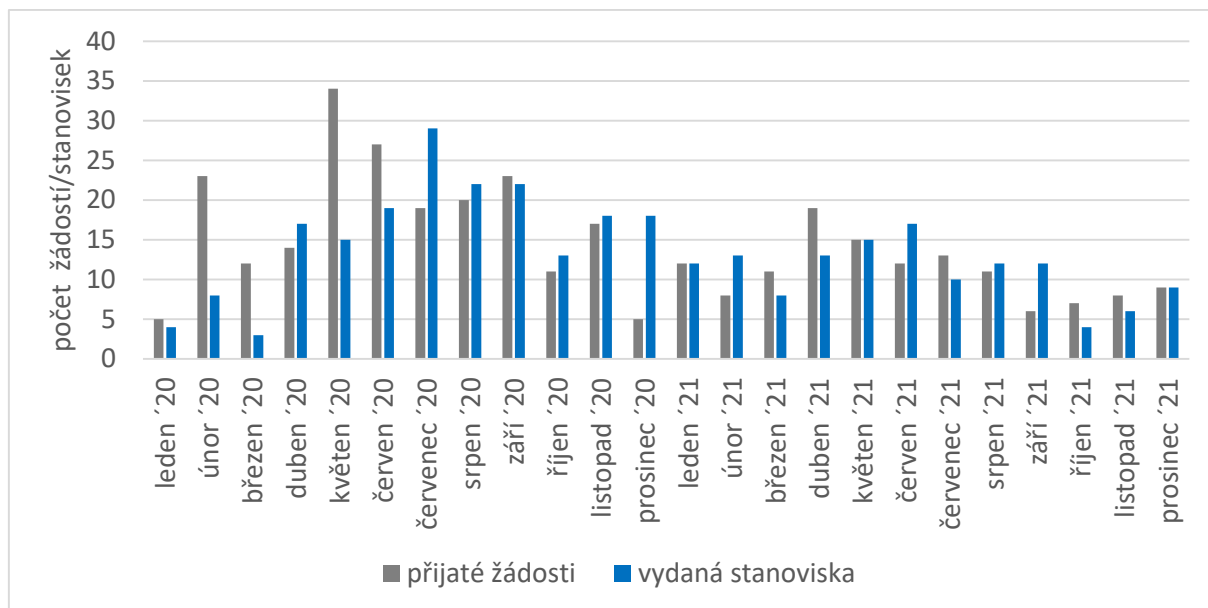
Výsledek posouzení	Počet zpracovávaných žádostí	
	2020	2021
Souhlasné stanovisko	201	139
Nesouhlasné stanovisko	0	0
Zpětvzetí žádosti	14	5
Vráceno bez vydání stanoviska	2	2
Posuzování stále probíhá	25	16
Celkový součet	242	162

Absence zamítavých stanovisek OHA neznamená, že by všechny předkládané projekty byly bezchybné a role OHA by byla pouze administrativní. Ve 121 případech byly k předloženým projektům ze strany OHA vneseny připomínky, které vedly k úpravě projektů a jejich kvalitativnímu zlepšení. Pouze 41 žádostí tedy bylo bezchybných hned při podání.

V roce 2021 došlo v několika případech k několikanásobnému překročení lhůty 30 dnů od podání žádosti (při odpočítání případné doby pozastavení). Důvody zpoždění byly způsobeny především nevyhovující personální situací, kdy posuzování projektů nebylo možné zvládnout v řádném termínu z důvodu nedostatečné kapacity odborných hodnotitelů. Důležitá je také informace, že zpoždění u formulářů typu B3 není pro žadatele nijak omezující, protože se jeho schválením nepovoluje změna architektury informačního systému, ale pouze dokládá finální stav daného projektu.

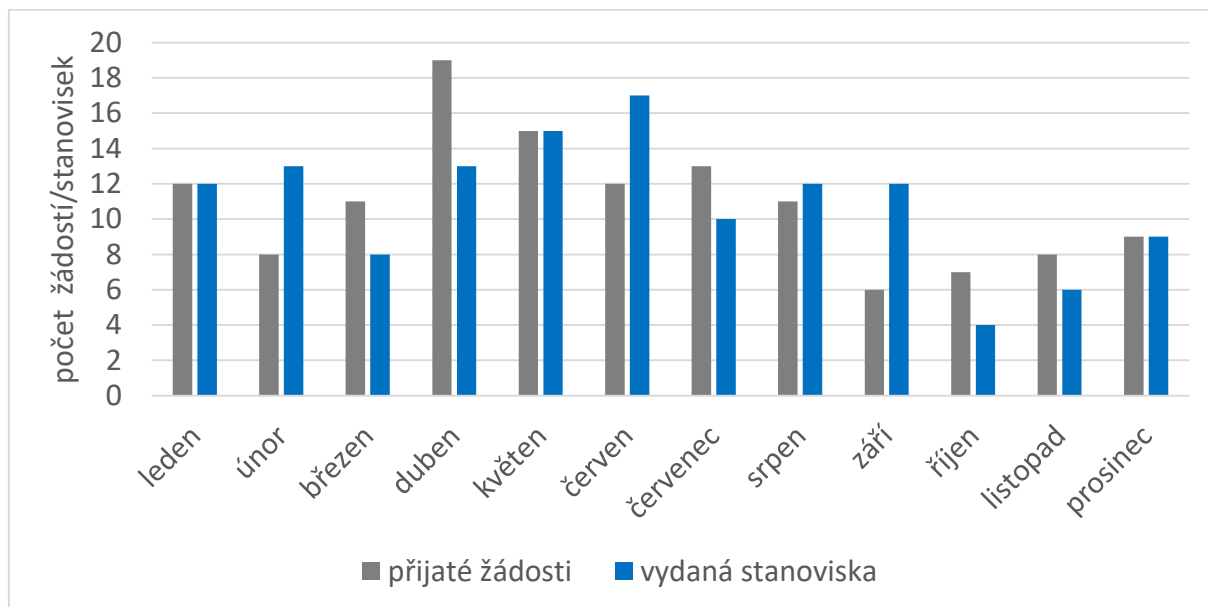
3 POČET ŽÁDOSTÍ A PERSONÁLNÍ OTÁZKY

Z časového rozložení podávaných žádostí lze vyčíst, že počty žádostí o stanovisko OHA za poslední dva roky oscilují ve vybraných měsících. Též je patrné, že počet žádostí oproti minulému roku mírně klesl (obrázek 1).

V průběhu roku 2021 počet žádostí osciloval a nabýval zvýšených hodnot především uprostřed kalendářního roku (obrázek 2). Jedná se o každoroční běžně se opakující jev, který je způsoben čerpáním rozpočtových prostředků na projekty ICT v rámci jednotlivých úřadů státní správy a územní samosprávy.

Obrázek 1: Počet přijatých žádostí a vydaných stanovisek v průběhu roku 2020 a 2021

Obrázek 2: Počet přijatých žádostí a vydaných stanovisek v průběhu roku 2021

Organizačně se OHA skládá ze čtyř oddělení, těmi jsou oddělení strategie a standardizace, oddělení analýz legislativy eGovernmentu, oddělení projektů eGovernmentu a oddělení architektury informačních systémů veřejné správy. Celkově OHA disponoval k 31. prosinci 2021 dvaceti sedmi systemizovanými tabulkovými místy, která jsou plně obsazená. Dalších

11 osob působilo na OHA formou dohod o pracovní činnosti nebo jako externisté. Ke konci roku 2021 tak činnosti OHA zajišťovalo celkem 38 osob. Těchto 38 osob vykonávalo práce v celém rozsahu činností OHA, např. i národní koordinaci otevřených dat, problematiku EU eGovernmentu, zejména problematiku nařízení eIDAS (služby vytvářející důvěru – elektronické podpisy a služby kvalifikované elektronické identity), připomínkování veškeré nové legislativy na soulad s digitálními požadavky nebo například tvorbu strategií, metodik a standardů eGovernmentu. Přímou samotnému posuzování projektů se tak věnovalo částečně (vedle jiných svěřených činností) celkem 17 pracovníků.

Činnost OHA nebyla v roce 2021 žádným způsobem dotčena či ohrožena pandemií nemoci covid-19. OHA disponuje jak věcným zázemím, tak profesionálním a proaktivním přístupem všech zaměstnanců v rámci funkční komunikační matice uvnitř i vně útvaru, což umožňuje výkon veškeré agendy OHA i v dynamicky se měnících podmínkách, které přinesl rok 2021.

Vedle interních a externích pracovníků byl na OHA realizován projekt z Operačního programu Zaměstnanost – *Rozvoj datových politik v oblasti zlepšování kvality a interoperability dat veřejné správy*, který zajišťuje rozvoj Portálu otevřených dat a Národního katalogu otevřených dat, podporu institucím veřejné správy ve formě školení, konzultací a workshopů, rozvoj standardů a metodik pro publikaci a katalogizaci otevřených dat v kontextu zajišťování tvorby veřejného datového fondu. Projektový tým, který vede Národní koordinátor otevřených dat, zahrnuje dalších 18 osob, zejména univerzitních výzkumníků, působících v projektu na částečný úvazek.

OHA se dlouhodobě snaží získat další zaměstnance, jak kmenové, tak externí. Nábor nových zaměstnanců na OHA je však limitován současnou situací na trhu práce, kdy je kvalifikovaných pracovníků příslušné znalostní úrovně značný nedostatek. Omezujícími faktory jsou jednak finanční podmínky, nastavené v tomto případě zákonem o státní službě, které značně zaostávají za situací v soukromém sektoru a dále také velmi vysoké nároky na odbornou zdatnost výkonu práce jednotlivých pracovníků, kteří vykonávají působnost OHA.

3.1 Nejčastěji napravené nedostatky

Navzdory skutečnosti, že OHA v roce 2021 nezamítl žádnou z předložených žádostí, byly řešeny významné nedostatky a chyby ve věcném obsahu projektů. OHA koncipuje výkon svých pravomocí způsobem, který má za cíl dosáhnout kvality a efektivity plánovaných ICT projektů. Z toho důvodu zahajuje OHA vždy, když odhalí v žádosti možné nedostatky, jednání/konzultaci se žadatelem. V rámci těchto jednání bývají některé výhrady OHA uspokojivě vysvětleny a není nutné projekt upravovat či doplňovat. Za rok 2021 však OHA eviduje u 121 žádostí, z celkových 162 předložených, nedostatky a chyby, které byly napraveny až na základě upozornění žadatele ze strany OHA. V 59 případech odhalili pracovníci OHA v projektech tak závažné nedostatky, že bylo nutné žádost a mnohdy již i zadávací dokumentaci veřejné zakázky přepracovat.

Ve všech těchto případech tak díky OHA došlo k nápravě nedostatků a pochybení, jež by v budoucnosti vedly k nutným vícepracím, nižší efektivitě či dokonce k nerespektování zákonných principů sdílených služeb (například zákona č. 111/2009 Sb., o základních registrech nebo zákona č. 250/2017 Sb., o elektronické identifikaci).

Posuzování projektů umožnilo OHA zastavit realizaci projektů, u nichž byly zjištěny rozpory se základními principy eGovernmentu, požadavky na jejich účelnost, účinnost a hospodárnost. Nejčastěji odhalenými nedostatky projektů, které byly na požadavek OHA v roce 2021 opraveny, jsou:

- A. Opomenutí využití centrálně poskytovaných **sdílených systémů pro správu identit** (např. informační systémy Národní sportovní agentury, Úřadu pro civilní letectví nebo Státního úřadu pro kontrolu léčiv). Tedy opomenutí existence služeb, poskytovaných Národním bodem pro identifikaci a autentizaci (dále jen „NIA“) a Jednotným identitním prostorem / Katalogem autentizačních a autorizačních služeb (dále jen „JIP/KAAS“). Rozdíl mezi těmito identitními prostory spočívá v jejich zaměření, kde NIA je součástí identitního systému občanů ČR v roli klientů veřejné správy a je určena pro přihlašování veřejnosti, zatímco JIP/KAAS je identitní systém úředníků a jako takový je určen pro přihlašování pracovníků veřejné správy v profesionálních rolích do typicky neveřejných systémů. Principiální výhody a úspory plynoucí z využití služeb sdílených systémů NIA a JIP/KAAS spočívají, kromě otázek kybernetické bezpečnosti, zejména ve vyšším komfortu pro uživatele. Uživatelé si již nemusí pamatovat různé přihlašovací údaje (hesla či jiné kódy) pro různé systémy, ale mají jednu sadu údajů a mohou také svobodně volit mezi různými identifikačními prostředky, kam patří například elektronické občanské průkazy s čipem, prostředek Mobilní klíč eGovernmentu či prostředek NIA ID (původním jménem prostředek „jméno, heslo, SMS“). Důležité je i hledisko finančních úspor, kdy při existenci jednou vybudované sdílené centrální služby jsou všechny výdaje na tutéž lokální službu zcela nadbytečné.
- B. Nerespektování propojeného datového fondu. Nevyužívání služeb referenčního rozhraní jako je **napojení na relevantní lokální nebo centrální informační systémy**. V roce 2021 byl zaznamenán nárůst pochybení při nevyužívání služeb základních registrů, což je za hlediska architektury zásadní pochybení. Tento stav si lze vysvětlit rozšířením okruhu žadatelů, kteří předtím nebyli regulováni. Pokud by při posuzování OHA nebylo chybějící napojení odhaleno, tak by po uvedení nových systémů do provozu nastala jedna ze dvou situací. Úřad by musel zadat takové napojení systému až následně, což vždy vede na vícepráce a projekt prodraží a zpozdí, anebo by se výhod plynoucích z napojení vzdal, čímž by se snížila efektivita práce zaměstnanců a poklesla kvalita výkonu konkrétní agentury s důsledky pro uživatele v roli klienta veřejné správy.
- C. Nadále přetrvávajícím nedostatkem některých ICT projektů je opomíjení nutnosti předejít tzv. vendor lock-in efektu (neboli **obtížně zrušitelné závislosti na konkrétním dodavateli**). Díky tomuto efektu se dodavatel dostává do monopolního postavení vůči zadavateli projektu, a ten pak čelí jak organizačním, tak hlavně finančním neefektivitám. V těchto případech žadatelé nepředvídají nezbytnost zajištění svobody rozhodování a častokrát sami své projekty dostávají do stavu nemožnosti změnit v budoucnu IT dodavatele či provozovatele systému. Tato situace nastává nejčastěji u vývoje informačních systémů na zakázku, kdy toto opomenutí do budoucna téměř vylučuje převzetí projektu jiným dodavatelem, ať již z pohledu autorských práv k dílu jako takovému, nebo z pohledu nedostatečné technické dokumentace a opomenutí smluvního podchycení součinnosti na migraci dat. Typickým následkem pak bývá pravidelná nutnost využít při zadávání úprav systému, nebo i jeho pouhého provozu, tzv. jednacím řízení bez uveřejnění (JŘBU). Obecně OHA směřuje žadatele ke zpracování a sjednání tzv. exit plánu, který zahrnuje mimo právních otázek i ošetření čistě technických problémů, například otázky proveditelnosti a formátů migrace dat ze stávajícího systému do systému nového. Adekvátní exit plán společně s opatřeními k předejití závislosti na jednom dodavateli byl pod vedením OHA vždy doplněn.

- D. U informačních systémů je významná také podpora publikace dat. Může se jednat o publikaci do tzv. propojeného datového fondu (podle ustanovení zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy, o tzv. referenční rozhraní), nebo o publikaci tzv. **otevřených dat** z konkrétního systému. Někteří žadatelé zcela opomíjeli požadavek na funkci jejich informačních systémů, pomocí které by bylo možné zveřejňovat data ostatním orgánům veřejné moci či přímo subjektu údajů na základě zákonného zmocnění, anebo poskytování dat veřejnosti v otevřeném a strojově zpracovatelném formátu. Někteří žadatelé i nadále opomíjejí požadavek na poskytování dat, a to například pokud se jedná o statistiky z informačního systému. Stejně jako v předchozím roce tak i v roce 2021 je nutné konstatovat, že bez působení OHA by mnohé kontexty sdílené služby (tzv. eGSB) či mnohá otevřená data vůbec nevznikla nebo by později musely být nákladněji upravovány informační systémy, aby jejich publikaci umožnily.
- E. V návaznosti na nové znění zákona o zadávání veřejných zakázek vznikla již v dubnu 2019 pro subjekty veřejné správy povinnost přijímat tzv. **Elektronické faktury** (faktury v elektronicky zpracovatelné formě tj. ve strukturovaném formátu), pokud se výstavce faktury k takové formě rozhodne. Povědomí o této nové povinnosti je bohužel ve veřejné správě velmi nízké a je třeba se na ní v příslušných systémech připravit dopředu. Proto OHA požadavek na schopnost příjmu elektronické faktury ve strukturovaném formátu požadoval u všech projektů, které obsahovaly pořízení nebo významné úpravy ekonomického modulu v rámci systému úřadu. Ačkoliv od účinnosti směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/55/EU o elektronické fakturaci při zadávání veřejných zakázek eviduje resort MV několik desítek přijatých faktur v elektronickém formátu, který je v souladu s náležitými evropskými standardy, anebo s českým národním standardem ISDOC, tak stále přetrvává rigidita ze strany dodavatelů, kterým možnost odesílání faktury ve zmíněných formátech zatím nepřináší žádnou ekonomickou výhodu. Pro zefektivnění procesu příjmu faktur a většího využívání výhod elektronické fakturace ve strukturovaném datovém formátu bude muset evropská případně česká legislativa přijmout patřičná legislativní opatření pro přiměřený tlak v rámci dodavatelsko-odběratelských vztahů v oblasti zadávání veřejných zakázek.
- F. V rámci posuzování bylo v roce 2021 rovněž apelováno na **využívání standardů** v projektech, namísto jednoúčelových řešení, která by jen prodražila budoucí napojování na okolní systémy. Ve většině projektů, které musely na základě intervence OHA soulad se standardy doplnit, se jednalo typicky o ignorování standardů elektronické zdravotní dokumentace v nemocničních informačních systémech, absence podpory Národního standardu elektronických systémů spisových služeb, závazných pro úřady veřejné správy nebo používání proprietárních způsobů výměny dat namísto používání zákonem daného Referenčního rozhraní.
- G. V neposlední řadě docházelo i v kalendářním roce 2021 k opomíjení, či nedodržení termínu závazků vyplývajících ze žádostí o stanovisko typu B1 na dodání cílové architektury ve formuláři typu B3 k posouzení. Oproti předchozímu roku 2020 se však tato situace výrazně zlepšila.

Samostatnou problematiku v hodnocení záměrů ICT projektů představují záměry bezpečnostních složek (např. Policie ČR, Vězeňská služba ČR atd.), které v souladu s § 1 odst. 3 zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy, mohou

obsahovat pouze vazby na další informační systémy veřejné správy, nikoliv však detail úprav či uspořádání konkrétních systémů. OHA tak není schopen posuzovat těmito záměry ovlivňovanou ICT architekturu informačních systémů, jejich práci s údaji, použité technologie včetně hospodárnosti, ani propojení v rámci organizace žadatele. Zákonodárce v tomto případě pravděpodobně sledoval ochranu zájmů bezpečnostních složek ve smyslu omezení poskytování informací o vnitřní architektuře jejich systémů, nicméně podle OHA je to častokrát zdrojem neefektivního používání sdílených služeb eGovernmentu a ve všech případech je znemožněn výkon koordinační role MV ve sféře budování systému eGovernmentu.

Dále v této kapitole uvádíme **informace o posuzování projektů po vybraných resortech státní správy** a v samosprávných úřadech. Vybrány byly oblasti, z nichž jsou předkládány největší počty žádostí nebo žádosti o velkých objemech finančních prostředků. Jde tak o resorty, kde jsou při posuzování projektů kladeny vysoké nároky na zajištění konzistence a koncepčnosti tak, aby se jednotlivé projekty navzájem doplňovaly a nedocházelo k jejich vzájemným překryvům či jiným nekonzistencím. Za tímto účelem jsou mezi pracovníky OHA rozvíjeny specializace na věcnou problematiku jednotlivých resortů a tito specialisté jsou pro daný resort partnerem při jednáních o všech strategických záměrech a plánech rozvoje jejich ICT.

Resort vnitra

V průběhu roku 2021 posoudil OHA a vydal stanovisko k 21 žádostem z resortu ministerstva vnitra. Z nich 10 žádostí podalo Ministerstvo vnitra jako takové, 8 žádostí předložila Správa základních registrů a po jedné žádosti podaly Policejní prezidium České republiky, Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky a Národní agentura pro komunikační a informační technologie, s. p.. Finanční hodnota žádostí, ke kterým bylo stanovisko vydáno, byla cca 2,9 mld. Kč.

V souladu se svými kompetencemi je resort Ministerstva vnitra odpovědný za správu, provoz a rozvoj celého portfolia sdílených služeb veřejné správy ČR. Této odpovědnosti odpovídá skladba i cena jím v roce 2021 předložených ICT projektů. Mezi předloženými projekty dominovaly zejména: Zajištění služeb podpory provozu, obnovy, rozvoje a bezpečnosti informačních systémů ISZR a ISSS v ceně cca 612,1 mil. Kč. Vybudování Informačního systému pro veřejné služby a služby veřejné správy INSPIRE (dále jen „ISVS“) za cca 345,6 mil. Kč, Zajištění služeb podpory provozu, obnovy, rozvoje a bezpečnosti informačního systému RPP v ceně cca 242,8 mil. Kč.

Aby bylo zamezeno případnému střetu zájmů, je striktně dbáno na to, aby projekt nikdy nehodnotil (neschvaloval) stejný zaměstnanec, který se podílel na jeho tvorbě či návrhu. Nejčastějšími nedostatky, které byly v žádostech z resortu vnitra odhaleny, byla chybějící publikace otevřených dat a nedostatečně řešena exit strategie v souvislosti s předcházením obtížně zrušitelné závislosti na konkrétním dodavateli.

K zajištění zkvalitnění koordinace dlouhodobého řízení ICT veřejné správy OHA v roce 2021 spolupracovalo na přípravě projektů: MSPD a Systém evidence a řízení projektů eGovernmentu.

Resort financí

Za rok 2021 bylo z resortu financí souhrnně zpracováno 15 žádostí o stanovisko. Jednalo se o žádosti samotného ministerstva (4), Generálního finančního ředitelství (10), Generálního ředitelství cel (1). Ve finančním vyjádření byly předloženy projekty v hodnotě 5letých externích výdajů, tzv. TCO5, za 852 mil. Kč.

V rámci resortu Ministerstva financí byly hodnoceny standardní provozní projekty. Zvláštní pozornosti si zaslouží projekt Portál MOJE Daně (PMD) – rozvoj portálu 2. Etapa, kde se GFR stále nedaří naplnit závazek k OHA realizovat oddělení PMD od ADIS prostřednictvím nezávislé integrační vrstvy IDR.

Projekty v tomto resortu stále vykazují ty nejtěžší příznaky problematické závislosti na konkrétním dodavateli (vendor lock-in).

Resort dopravy

Za rok 2021 bylo z resortu ministerstva dopravy souhrnně zpracováno 17 žádostí o stanovisko. Jednalo se o žádosti samotného ministerstva (8), dále žádosti Ředitelství silnic a dálnic ČR (4), Státního fondu dopravní infrastruktury (2), Státní plavební správy (1), Správy železnic (1) a Úřadu pro civilní letectví (1). Ve finančním vyjádření byly předloženy projekty v hodnotě 5letých externích výdajů, tzv. TCO5, za 2,4 mld. Kč.

V rámci Ministerstva dopravy byly hodnoceny standardní provozní projekty. Výjimkou byly projekty Digitální technická mapa žadatele ŘSD a Správy železnic, které se vymykaly běžnému průměru velkým množstvím vynaložených prostředků.

V roce 2021 Ministerstvo dopravy pokročilo v oblasti digitalizace agend zejména v rozšíření služeb publikovaných na Portálu občana, jmenovitě Projekt zpřístupnění údajů z Registru silničních vozidel. Pro následující rok 2022 OHA v oblasti digitalizace agend dopravy očekává výraznou dynamiku a rozvoj samostatného Portálu dopravy.

Resort práce a sociálních věcí

V rámci Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) bylo za rok 2021 souhrnně zpracováno 9 projektů v celkové výši cca 1 mld. Kč, kdy jednotlivé projekty byly v rozmezí jednotek až stovek milionů Kč. K resortní statistice přispěla významnou měrou i Česká správa sociálního zabezpečení (dále jen „ČSSZ“), která za rok 2021 podala celkem 6 projektů v celkovém objemu cca 700 mil. Kč.

V roce 2021 sekce informačních technologií MPSV pokračovala v rozvoji jednotlivých páteřních informačních systémů JISPSV (Jednotný informační systém práce a sociálních věcí), které buduje v posledních letech a kde je zřetelná snaha vyvážit se stále z nezdavých závislostí na konkrétním dodavateli. Tento proces má delší časový horizont, se kterým se MPSV potýká, jak při implementaci nových informačních systémů, tak při následné migraci dat do nově budovaných aplikací z aplikací stávajícího dodavatele a jejich následné utlumování.

Páteřními systémy na podporu sociálních agend jsou kupříkladu projekty Zaměstnanosti, Sociální dávky a k tomu přidružené projekty pro vybudování provozní integrační platformy a tzv. jednotné datové základny. Dalšími navazujícími projekty jsou např. jednotná portálová řešení, služby v oblasti dotačního poradenství a např. přeshraniční výměna informací v oblasti sociálního zabezpečení. V rámci interních systémů jde o rozvoj ekonomického a personálního systému. Vyjma běžných žádostí na prodloužení provozu stávajících systémů se jednalo u MPSV především o:

1. rozvoj jednotlivých dílčích částí JISPSV a především o rozvoj jednotného portálového řešení práce a sociálních věcí (JPR PSV).

U ČSSZ se jednalo především o žádosti:

2. prodloužení podpory provozu již existujících informačních systémů,
3. rozvoj jednotlivých aplikací v oblasti sociálních dávek,

4. rozvoj portálového řešení a s ním souvisejícího informačního a komunikačního rozhraní (IKR),
5. příprava na interoperabilitu evropského projektu Single Digital Gateway,
6. podpora a rozvoj síťové infrastruktury.

Resort zdravotnictví

V rámci resortu zdravotnictví bylo zpracovááno pouze 10 žádostí. Tyto žádosti byly od Státního ústavu pro kontrolu léčiv (5), Centrum kardiovaskulární a transplantační chirurgie Brno (1), Zdravotnické záchranná služba Zlínského kraje a Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR (3).

Situace byla v roce 2021, podobně jako v roce 2020, ovlivněna pandemickou situací, kdy veškeré síly resortu směřovaly na podporu programů a systémů proti nemoci covid-19, v jejichž rámci byly dokonce projekty tzv. chytré karantény usnesením vlády č. 1139/2020 vyjmuty z povinností dle usnesení vlády 86/2020. Povinnosti ze zákona č. 365/2000 Sb. však zůstaly i nadále aplikovatelné v plném rozsahu.

Tento stav ohledně nedostatečného informování o ICT projektech z resortu zdravotnictví bohužel přetrvává a OHA bude v roce 2022 komunikovat s novým vedením resortu nad napravením situace.

Resort pro místní rozvoj

Ministerstvo pro místní rozvoj, jmenovitě Odbor národních a EU informačních systémů v roce 2021 aktivně komunikoval s odborem Hlavního architekta především v oblastech inovace architektury systému NIPEZ a v oblasti týkající se otevřených dat za subsystém veřejného investování NIPEZ-NEN.

Odbor Hlavního architekta kladně hodnotí snahu zmíněného odboru, která cílí na postupnou proměnu současného provozovaného monolitického řešení v systém digitálních služeb pro co nejširší množinu konzumentů s možností napojení na individuální elektronické nástroje prostřednictvím API rozhraní.

V roce 2021 podalo Ministerstvo pro místní rozvoj 6 žádostí o celkovém úhrnu 1,1 mld. Kč TCO, z čehož předpokládané investiční náklady činily 676 mil. a provozní 638 mil. Kč.

Významným schváleným projektem byl Informační systém stavebního řízení – Digitalizace stavebního řízení část III. Tento projekt se podílí z poloviny na uvedených celkových investičních a provozních nákladech.

Pro významné povýšení a posílení provozní bezpečnosti ICT systémů resortu MMR byl schválen projekt Jednotné Security operation center v hodnotě pořizovacích a provozních nákladů 100 mil. Kč

V průběhu posuzování komplexu projektů na obnovu a posílení infrastruktury MMR pro monitorovací systémy byly identifikovány synergie, které po revizi úmyslu žadatelem přinesly přímý finanční efekt snížení investičních nákladů téměř o 86 mil. Kč.

Resort zemědělství

V uplynulém roce 2021 obdržel OHA celkem 8 žádostí o vydání stanoviska k projektovému záměru. Kromě samotného Ministerstva zemědělství žádali o stanovisko i další organizace tohoto resortu jako Státní zemědělský a intervenční fond a státní podnik Lesy České republiky. Celkem OHA v roce 2021 posuzoval 14 projektů z resortu zemědělství, včetně těch, které obdržel k posouzení v minulých letech.

Kladné stanovisko bylo v roce 2021 k projektovým záměrům z resortu zemědělství vydáno v 11 případech. Další 3 žádosti byly k okamžiku uzavření projektové evidence stále ve fázi čekání na doplnění žadatelem.

V roce 2021 tak OHA schválil projektové záměry, jejichž finanční objem na investiční a provozní výdaje činil přibližně 520 mil. Kč. Během posuzování a konzultací ze strany OHA došlo u schválených projektových záměrů k úspoře téměř 130 mil. Kč.

Mezi nejčastější problémy, které byly v projektových záměrech resortu zemědělství identifikovány, patřilo především opomíjení bodu pro elektronickou identifikaci a autentizaci (NIA) a dalších sdílených služeb eGovernmentu. Na všechny uvedené nedostatky OHA jednotlivé žadatele upozornil, čímž jim pomohl dosáhnout výrazných úspor při pořízení případně zhodnocení jejich informačních systémů.

Resort zahraničních věcí

V roce 2021 posuzoval OHA celkem 6 projektových záměrů resortu zahraničních věcí, z toho 3 žádosti obdržel nově v roce 2021 a zbylé 3 žádosti OHA přijal v minulých letech. Všechny projektové záměry pocházely od Ministerstva zahraničních věcí a ke všem 6 uvedeným záměrům bylo v roce 2021 vydáno kladné stanovisko.

OHA tedy za rok 2021 schválil projektové záměry resortu zahraničních věcí o celkovém finančním objemu na investiční a provozní výdaje ve výši cca 200 mil. Kč. Díky spolupráci OHA s resortem zahraničních věcí a konzultacím se povedlo na uvedených projektových záměrech ušetřit téměř 2,5 mil. Kč.

Kromě formálních nedostatků byly v žádostech často opomíjeny některé centrální služby eGovernmentu, jako využívání základních registrů nebo využívání informačního systému sdílených služeb pro výměnu údajů mezi agendovými systémy. Upozorněním na tyto nedostatky tak bylo u žadatele dosaženo žádoucích úspor. Odbor Hlavního architekta eGovernmentu hodnotí kladně zpracování informační koncepce úřadu a její schválení vedením ministerstva. Informační koncepce úřadu představuje základní dokument řízení informatiky a její zpracování a užívání vytváří podmínky pro úspěšné dlouhodobé řízení informatiky úřadu.

Resort průmyslu a obchodu

V kalendářním roce 2021 se resort průmyslu a obchodu s odborem Hlavního architekta eGovernmentu aktivně zapojoval do dialogu pro řízení a sladění inovativních či rozvoji současných ICT řešení. Ministerstvo zpracovalo a předložilo OHA celkem 5 projektových žádostí. Úřad průmyslového vlastnictví a Energetický regulační úřad předali každý za sebe OHA jednu projektovou žádost. I tyto dvě žádosti byly OHA schváleny. Finanční objem plánovaných investičních a provozních nákladů dosáhl téměř 146 mil. Kč.

Hlavní řešené oblasti byly: Průběžná potřeba poskytování národních dotací (např. covid – gastro) související s pandemií covid-19 podporovaného systémem AIS MPO. Dále pak řešený rozvoj a modernizace systému Licenční správy (IS ELIS). Též byla řešena oblast živnostenského podnikání jako agendového celku podporovaná stejnojmenným systémem registru živnostenského podnikání (IS RŽP). Zatímco v roce minulém byl posuzován projekt Portálu živnostenského podnikání, tak v roce 2021 se odbor Hlavního architekta eGovernmentu zaměřil na back-end tohoto systému, kde v rámci posouzení stavu byly definovány změny/úpravy pro dodržení současných architektonických principů a standardů. Paralelně s touto aktivitou bylo nad systémem RŽP odsouhlaseno provedení změny na základě úpravy legislativy – vstup do paušální režim živnostníka.

Do budoucna orientovaným projektem ministerstva byl schválen záměr pro systém JEPEK, Jednotný portál evidence kontrol. Ten má nejen dále podpořit transparentnost plánování a výkonu agendy kontrol nad podnikajícími osobami, ale v první fázi také sjednotit kontroly v rámci resortu ministerstva průmyslu a obchodu tak, aby kontrolované subjekty byly v jednotném místě o kontrolách a jejich výsledcích vyrozuměny a tedy se snížila i administrativní zátěž podnikatelů. Druhá fáze spočívá v zapojení dalších orgánů kontroly v prostředí veřejné správy. Jako příklad přidané hodnoty útvaru Hlavního architekta eGovernmentu bylo navrženo modulární architekturu systému JEPEK, která umožňuje jednoduchý a efektivní přechod mezi fázemi projektu za užití Informačního systému sdílené služby.

Úřad průmyslového vlastnictví, který je z hlediska zralosti veřejné správy dle současného benchmarku jedním z leaderů, pokračoval v rozvoji Informačního systému duševního vlastnictví. Tento systém je jedním z hlavních agendových systémů úřadu řešící například problematiku patentů, to jak z pozice České republiky, tak mezinárodních uskupení. Energetický regulační úřad v roce 2021 informoval a žádal o záměr pro údržbu provozní platformy Jednotného informačního systému Energetického regulačního úřadu.

3.2 Přínosy posuzování projektů OHA

Přínosy posuzování a schvalování ICT projektů centrální autoritou je možné vidět v následujících rovinách:

- 1) Finanční úspory dosažené odstraněním nalezených nedostatků.
- 2) Navádění na potenciálně problematické aspekty projektu, kdy samotný formulář žádosti je koncipován způsobem, jenž na řadu nedostatků projektu upozorní či navede žadatele již během vyplňování.
- 3) Preventivní a edukativní působení na jednotlivé žadatele. Orgány veřejné správy s vědomím budoucí nutnosti podávání žádostí o stanovisko OHA postupně začínají zavádět architektonické řízení informačních a komunikačních technologií a jejich rozvoje z pohledu centrálního eGovernmentu.

V předchozí kapitole byly popsány nejčastěji se opakující nedostatky předkládaných ICT projektů. Jak bylo uvedeno, u 121 projektů bylo v rámci posuzování dosaženo odstranění těchto zmíněných či jiných nedostatků. U 59 projektů se jednalo o významné nedostatky. Za zmínku stojí uvést projekty, jako jsou např. *EDAZ – Elektronický systém časového zpoplatnění* nebo *Vytvoření, podpora a rozvoj nového Informačního systému majetku státu (ISMS)*.

Na základě součtu expertních odhadů jednotlivých úprav projektů dospěl OHA k tomu, že celkový odhad **finanční hodnoty odstraněných nedostatků v hodnocených projektech dosáhl objemu 1,4 mld. Kč**. Nelze tvrdit, že se jedná o přímé úspory ve smyslu snížení cen projektů, i když i takové případy se objevily. Obecně se jedná spíše o předcházení vzniku budoucích víceprací a předejití neefektivitám s negativními dopady v budoucnosti. Odhady finančního vyjádření odstraněných nedostatků se pro jednotlivé projekty pohybují od řádu nižších statisíců Kč až po 270 mil. Kč.

Zavádění využití architektur prosazované v preventivní a edukativní rovině zefektivňuje koncepční plánování rozvoje a centralizuje znalosti o struktuře a souvislostech nejen samotného ICT, ale i jeho návaznosti na modely vykonávaných agend a podpůrné činnosti organizace či resortu.

Aplikace architektonického myšlení umožňuje mimo jiné odhalovat a zabraňovat významným chybám při realizaci IT projektů, obdobně i při návrhu organizačních a procesních změn. Výsledkem takového přístupu je, že jsou ve vyšší míře využívány již pořízené technologie

a sdílené nástroje eGovernmentu a že při plánování nemohou být opomenuty žádné podstatné vazby a návaznosti. Architektonická příprava tedy vede k efektivnějšímu využívání finančních i personálních zdrojů, ale zejména ke standardizaci postupů elektronizace agend, což ve finále nejvíce ocení občané v roli klientů veřejné správy.

Znalost a porozumění architektuře úřadu (jeho struktury, chování a plánu dalšího rozvoje) je důležitým předpokladem pro další manažerské metody, jako je například řízení portfolia rozvojových programů a projektů, řízení výkonnosti, kvality a zodpovědnosti ve veřejné správě nebo oceňování a následná ochrana informačních aktiv, resp. řízení bezpečnostních rizik.

3.3 Školení a osvěta

Pro zájemce z řad veřejné správy i dodavatelských firem poskytoval OHA i v roce 2021 školení na tematický okruh práce s architekturami pro účely vyplňování formulářů žádostí o stanovisko OHA, ale i efektivní řízení architektury úřadu. V porovnání s předchozími roky se však změnil způsob realizace školení z organizování školících seminářů na individuální konzultace a workshopy, spojené s řešením konkrétních individuálních požadavků žadatelů. Klasická seminární školení nebyla v roce 2021 realizována, nynější základna žadatelů již školení absolvovala a s vyplňováním formulářů nemá žádné zásadní komplikace, případně byla školení poskytnuta formou individuálního přístupu, viz dále. OHA však situaci kontinuálně monitoruje a v případě zvýšení zájmu o školení je připravena toto školení v roce 2021 operativně realizovat. Na webových stránkách OHA je zveřejněn kontakt pro zájemce tohoto školení.

OHA v roce 2021, oproti roku předchozímu, realizoval větší počet individuálních konzultací před podáním žádosti, což zřejmě souvisí i s nárůstem počtu žádostí jako takových. Během těchto konzultací architekti OHA předávali své zkušenosti a doporučení jak s vyplňováním formuláře žádosti, tak zejména se samotným vzhledem a návrhem optimalizovaného architektonického řešení pro konkrétní projekty.

3.4 Informační koncepce České republiky

Informační koncepce České republiky (IK ČR), kterou zpracoval odbor Hlavního architekta eGovernmentu, v roce 2021 nedostala úprav, kdy jak filozofie digitalizace zůstává po provedené úpravě roku 2020 zachována, tak zpřesnění směru a hlavních cílů, kdy krom předchozích 5 původních byl doplněn, reorganizací cílů zbylých, cíl šestý – Efektivní a pružný digitální úřad. Pro rok 2022 je v běhu proces vyhodnocení a v případě potřeby aktualizace této informační koncepce. Další informace k IK ČR je uvedena v následujícím textu.

IK ČR nadále obsahuje 13 základních principů architektury doplněných o 17 obecně vyžadovaných zásad pro řízení ICT ve veřejné správě. Orgány veřejné správy musí vypracovat a aktualizovat svojí informační koncepci tak, aby byla v souladu s IK ČR.

Informační koncepce České republiky byla schválena usnesením vlády č. 629 ze dne 3. října 2018. Na základě usnesení byl vypracováván a zveřejněn soubor návazných dokumentů, které navazují a dále rozpracovávají principy, zásady a cíle z IK ČR. Těmito dokumenty jsou: Národní architektonický rámec, Národní architektonický plán, Výkladový slovník pojmů eGovernmentu, Metody řízení ICT ve veřejné správě a jednotlivé implementační plány k hlavním a dílčím cílům stanoveným v IK ČR.

Schválení a aplikování v praxi IK ČR ovlivnilo posuzování a schvalování jednotlivých projektů ze strany OHA. V roce 2021 byly dále a s filozofií kontinuálního zlepšování upraveny formuláře s žádostmi o stanovisko OHA k jednotlivým projektovým záměrům. Tyto formuláře hlouběji reflektují jak vazby na jednotlivé hlavní a dílčí cíle IK ČR, tak doložení souladu s principy

a zásadami architektury eGovernmentu, jako je např. rozvoj a standardizace globálních architektur veřejné správy jako je propojený datový fond, veřejný datový fond, či správa oblužných kanálů.

3.5 Usnesení vlády č. 86/2020 ve vazbě na informování vlády

Kromě změny způsobu a rozsahu posuzování v gesci OHA, jak bylo popsáno v textu předchozím, dále došlo v souvislosti s usnesením vlády č. 86/2020 k vytvoření dalšího kontrolního postupu ve formě informování vlády povinnými subjekty. V této souvislosti bylo informování vlády rozděleno na dva základní procesní postupy a to informování vlády se stanoviskem OHA a informování vlády bez stanoviska OHA.

OHA eviduje za rok 2021 celkem 278 **projektů**, ke kterým se vztahovala **povinnost informovat vládu České republiky o výdajích na ICT**, z uvedeného počtu bylo 112 projektů, které podléhají povinnosti disponovat souhlasným stanoviskem OHA.

Informování vlády se stanoviskem OHA

Podle nové úpravy je povinnost vyžádat si stanovisko OHA nově uložena ve vztahu k záměru výdaje ICT, jestliže „tento výdaj je určen na pořízení či technické zhodnocení **určeného informačního systému veřejné správy**, anebo jde o výdaj s takovým informačním systémem související (například výdaj na technické a programové prostředky, prvky dedikované síťové infrastruktury atd.)“.

Termín „**určený informační systém**“ je definován v § 2 písm. v) zákona 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy, podle něhož se jedná o takový informační systém veřejné správy, který:

1. využívá služby referenčního rozhraní nebo poskytuje služby referenčnímu rozhraní,
2. má vazby na informační systém veřejné správy podle bodu 1, nebo
3. je určený k poskytování služby informačního systému veřejné správy fyzickým nebo právnickým osobám s předpokládaným počtem uživatelů, kteří využívají přístup se zaručenou identitou, alespoň 5000 ročně.

V případě systémů, využívajících přístup se zaručenou identitou alespoň 5000 uživatelům ročně se, zjednodušeně řečeno, jedná o online služby, které OVM poskytuje přes internet portálovým způsobem podobně, jako to činí například Portál občana. Zmíněné pojmy, tj. informační systém veřejné správy, referenční rozhraní a přístup se zaručenou identitou, jsou rovněž definovány v zákoně o informačních systémech veřejné správy.

Informování vlády bez stanoviska OHA

Kromě povinnosti vyžádat si stanovisko OHA a následně informovat vládu je výše zmíněným usnesením uložená též povinnost informovat v některých případech o záměru ICT výdaje jen vládu, aniž by bylo k této informaci nutné přiložit stanovisko OHA. Oproti těm záměrům, které musejí být opatřeny stanoviskem OHA, je tato povinnost užší v tom, že je dána jen u záměrů s předpokládanou hodnotou plnění přesahující 6 mil. Kč, avšak na druhou stranu je tato povinnost širší v tom, že je dána u všech záměrů ICT, bez ohledu na to, zda se vztahují k výše zmíněným určeným informačním systémům.

4 ROZVOJ A NOVÉ POVINNOSTI V OBLASTI ARCHITEKTURY ÚŘADU

Součástí IK ČR jsou její tzv. navazující dokumenty, kterými jsou Metody řízení ICT veřejné správy ČR, Slovník pojmů eGovernmentu, Národní architektonický rámec a Národní architektonický plán (v tomto textu již byly průběžně zmiňovány). Tyto dokumenty zpracoval odbor Hlavního architekta eGovernmentu a Ministerstvo vnitra je zveřejnilo již v září 2019 jak ve verzi dokumentů na webové stránce MV, tak i ve více přístupné a interaktivní podobě sdílené databáze znalostí na stránce <https://archi.gov.cz/>. **Tyto materiály jsou kontinuálně aktualizovány a tvoří tak interaktivní a udržovanou znalostní bázi v oblasti Národní architektury České republiky.**

Uvedené dokumenty kladou nové povinnosti na správce informačních systémů, orgány veřejné moci, které informační systémy jiných správců využívají, a svým způsobem vlastně na všechny předkladatele žádostí o stanovisko OHA. Jedná se zejména o povinnosti:

1. soulad informačních koncepcí úřadů s IK ČR,
2. soulad ICT projektů s IK ČR,
3. soulad se zásadami řízení ICT stanovenými IK ČR,
4. soulad architektury a její realizace s architektonickými principy v IK ČR,
5. zařazení realizovaných ICT projektů pod dílčí cíle v IK ČR,
6. soulad věcné architektury a projektů s Národním architektonickým plánem ČR,
7. soulad formální architektury s Národním architektonickým rámcem ČR.

V roce 2021 OHA věnoval standardizaci globálních architektur v prostředí veřejné správy, jako je propojený datový fond (PPDF), přičemž byl kladen důraz i na další otevírání dat a otevřené služby související s tzv. veřejným datovým fondem (VDF), který byl v roce 2021 schválen RVIS, stejně jako důraz na hlubší propojování garantovaných údajů uvedených v informačních systémech veřejné správy a jejich sdílení napříč informačními systémy, dle příslušných oprávnění v rámci agend. Pokračují práce na globální architektuře obslužných kanálů veřejné správy. Též zásadní ustálené vzory jako je připojování na základní registry a notifikace byly sdíleny, viz problematika sekce opakující se nedostatky viz sekce 3.1 bod B. Pro rok 2022 se počítá s dalším upřesněním a vývojem těchto a dalších globálních architektur jako je mandátního registru a registru oprávnění.

OHA pokračuje jakožto znalostní organizace v aktivitách pro zefektivnění i svého vnitřního chodu a tak jak pro urychlení procesu schvalování žádostí, tak pro zvýšení automatického vytěžování údajů z žádostí pro vnitřní účely plánování odboru, tak i například pro aktualizace programu Digitální Česko a další statistické účely.

5 ZÁVĚR

Výkonem kompetence posuzování ICT projektů může OHA zajistit pozastavení realizace těch projektů, které jsou v rozporu s principy českého eGovernmentu, Národním architektonickým plánem a Infomační koncepcí České republiky. Posuzování je zaměřeno především na účelnost, účinnost a hospodárnost připravovaných projektů s důrazem na systémové řešení a vzájemnou provázanost funkcionalit různých projektů.

Dokladem smysluplnosti a významu posuzování projektů je skutečnost, že bez působení OHA by bylo realizováno 75 % předložených projektů s nedostatky, které by odporovaly principům a cílům českého eGovernmentu.

Informace uvedené v této zprávě popisují roli odboru Hlavního architekta eGovernmentu při řízení eGovernmentu České republiky a jeho koordinovaný rozvoj směrem k Digitálnímu Governmentu. Právě tento útvar je dnes jediným centralizovaným místem soustředěných znalostí v oblasti architektury úřadu, stavu a závislostí existujících i připravovaných projektů digitalizace veřejné správy, a to jak na národní, tak mezinárodní úrovni. OHA zajišťuje koordinaci, dohled a řízení významných rozvojových projektů, ale také koordinaci provozu a plánování rozvoje u projektů stávajících. OHA disponuje unikátním know-how a týmem profesionálních architektů a analytiků, což mimo jiné dokládají i jejich četná nezávislá ocenění.